

ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ OMAR AZIZ

Του Γιώργου Καραθανάση

«Δεν είμαστε λιγότεροι από τους εργάτες της Παρισινής Κομμούνας. Εκείνοι άντεξαν 70 ημέρες, ενώ εμείς είμαστε ακόμα εδώ, ενάμιση χρόνο τώρα»

Με αυτά τα λόγια ενθάρρυνε τους συντρόφους του, την περίοδο που χτυπούσε δυνατά η καρδιά της επανάστασης στη Συρία ο αναρχικός, διανοούμενος και ακτιβιστής, Omar Aziz, που στις 16 Φεβρουαρίου του 2013 δολοφονήθηκε από το καθεστώς Assad στην φυλακή Andra, στα βορειοανατολικά προάστια της Δαμασκού, που προορίζονταν για πολιτικούς κρατούμενους.

Ο Omar Aziz, γνωστός στους επαναστατικούς κύκλους και με το με ψευδώνυμο Abu Kamel, γεννήθηκε στη γειτονιά Al-Amara, στη συριακή πρωτεύουσα, στις 18 Φεβρουαρίου 1949. Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο της Grenoble, στη Γαλλία, με πτυχίο στις οικονομικές επιστήμες και προτού επιστρέψει στη Συρία, ζούσε με την οικογένειά του στη Σαουδική Αραβία και εργαζόταν σε μια επιχείρηση στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών. Όλα αυτά, μέχρι που ξέσπασε η συριακή εξέγερση ενάντια στη δικτατορία των τεσσάρων δεκαετιών της οικογένειας Assad, τον Μάρτιο του 2011. Τότε, παρά το γεγονός πως ήταν ήδη 62 ετών, πήρε τον δρόμο της επιστροφής για την πατρίδα του, ώστε να εμπλακεί με όσες δυνάμεις είχε στο επαναστατικό κίνημα και να το βοηθήσει να ωριμάσει.

Ο Aziz αναζητούσε έναν νέο ρόλο για τους επαναστάτες. Παρόλο που συμμετείχε με πάθος σε όλες τις συγκεντρώσεις και τις ειρηνικές, έως τότε, διαδηλώσεις, γυρίζοντας από γειτονιά σε γειτονιά και από πόλη σε πόλη για να γνωρίσει νέους ακτιβιστές, να συνομιλήσει μαζί τους και να διασπείρει τις ιδέες της αυτό-οργάνωσης, της οριζοντιότητας και της αλληλοβοήθειας, θεωρούσε πως οι διαμαρτυρίες δεν αρκούν.

Έπρεπε η κατάσταση να οδηγηθεί σε ένα νέο στάδιο, καθώς έβλεπε πως, μέχρι τότε, το καθεστώς είχε βρει τον τρόπο να απορροφά τους κραδασμούς των κινητοποιήσεων. Έβλεπε τη δημιουργία κοινωνικών αυτοθεσμίσεων ως τη μοναδική προοπτική για την πολιτική νίκη της επανάστασης. Η στρατηγική του ήταν πως το κίνημα θα έπρεπε να αρχίσει να αφαιρεί εδάφη και λειτουργίες από το κράτος, επιταχύνοντας στην οικειοποίηση του δημόσιου χώρου και του δημόσιου χρόνου από την κοινωνία.

Αυτές οι σκέψεις του Abu Kamel αποτυπώνονται στο πρώτο του χειρόγραφο, που δημοσιεύτηκε το 2011, με τις αναταραχές να βρίσκονται στον 8^ο μήνα. Παρατηρούσε πως υπάρχουν δύο επικαλυπτόμενα φάσματα κοινωνικού χρόνου. Από τη μια ήταν «ο χρόνος της εξουσίας», ο χρόνος της καθημερινότητας, ο χρόνος, δηλαδή, των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, οι οποίες καθορίζονται από το κράτος και τις κοινωνικές σχέσεις που αυτό παράγει. Στον αντίποδα βρισκόταν «ο χρόνος της επανάστασης», της συλλογικής δημιουργίας και της συντροφικότητας. Το γεγονός πως η ροή των καθημερινών δραστηριοτήτων δεν είχε καταφέρει να παγώσει και να συσχετιστεί με τον επαναστατικό χρόνο, τον έκανε να πιστεύει πως δύο τινά μπορούσαν να συμβούν, είτε ο λαός να βαρεθεί και να σταματήσει σταδιακά τον αγώνα είτε να υπάρξει μια έντονη στρατιωτικοποίηση, και από τις δύο πλευρές, με αποτέλεσμα, όπως γράφει «η επανάσταση να γίνει όμηρος του τουφεκιού»[1].

Η πολιτική πρόταση του Σύριου αναρχικού ήταν η σύσταση «Τοπικών Συμβουλίων». Μέσα από αυτά θα μπορούσαν να εμπλακούν περισσότεροι τομείς της ζωής με την επανάσταση και να συγχρονίσουν το βήμα τους μαζί της. Με βάση τις αρχές της αυτό-οργάνωσης, της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας, έβλεπε τα τοπικά συμβούλια ως θεσμίσεις μέσω των οποίων οι άνθρωποι «από όλες τις κουλτούρες και τις κοινωνικές διαιρέσεις» όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, θα μπορούσαν να συνεργαστούν για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Στις βασικές αρμοδιότητες του συμβουλίου είχε θέσει α) την εξεύρεση στέγης για τους εκτοπισμένους επαναστάτες και τη συγκέντρωση των απαραίτητων

προμηθειών, β) τη συγκρότηση δικτύου υποστήριξης για τους φυλακισμένους και τις οικογένειές τους, γ) τη δημιουργία επαναστατικού ταμείου, δ) την προσάρτηση γης και ακινήτων από το κράτος με όλα τα μέσα, ε) την σύσταση ομάδας επιφορτισμένης με την έρευνα και τη δημοσιοποίηση στοιχείων για τις παραβάσεις τις οποίες διαπράττει το καθεστώς, στ) οργάνωση δομών υγείας, ζ) κοινωνική αυτοάμυνα και συντονισμός με τις πολιτοφυλακές του Ελεύθερου Στρατού, η) συλλογική διαβούλευση και επίλυση των προβλημάτων των πολιτών με βάση τις αρχές της οριζοντιότητας. Πίστευε ότι η οικοδόμηση αυτόνομων, αυτοδιοικούμενων κοινοτήτων, συνδεδεμένων περιφερειακά και εθνικά μέσω ενός δικτύου συνεργασίας και αλληλοβοήθειας, ήταν ο δρόμος προς την κοινωνική επανάσταση και τη, μια για πάντα, ρήξη με τις σχέσεις κυριαρχίας. Άλλωστε είχε ταχθεί προ πολλού υπέρ της καταστροφής της κρατικής δομής και δεν αγωνιζόταν απλά και μόνο για την ανατροπή του δικτάτορα[2].

Ο Aziz ίδρυσε μαζί με τους συντρόφους του τέσσερα τοπικά συμβούλια, το πρώτο από τα οποία στην εργατική συνοικία Barzeh. Συνέβαλλε, με αυτόν τον τρόπο, καθοριστικά στη μετέπειτα ανάπτυξη των Τοπικών Επιτροπών Συντονισμού (LCC), γνωστών στα αραβικά ως *tansiqiyat*, που θα δημιουργηθούν στη συνέχεια σε όλες τις απελευθερωμένες περιοχές και μέχρι τον Μάρτιο του 2016, υπολογίζεται ότι άγγιζαν τα 395 σε πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά και γειτονιές, τα μισά από τα οποία συγκεντρώνονταν στις επαρχίες Aleppo και Idlib[3].

Όπως μαθαίνουμε από τη Leila Al Shami, συν-συγγραφέα του βιβλίου *Burning Country: Syrians in Revolution and War*, ένα από τα πιο μαχητικά τοπικά συμβούλια, στον οποίου τη δημιουργία υπήρξε πρωτεργάτης ο Aziz, ήταν αυτό στο Zabadani, μια στρατηγικής σημασίας αγροτική περιοχή που περιβάλλεται από ορεινές εκτάσεις, κοντά στα σύνορα της χώρας με τον Λίβανο, στη νοτιοδυτική Συρία, 50 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα. Ο λαός της πόλης, με Σουνίτες και Χριστιανούς πλάι-πλάι, είχε πάρει από νωρίς μέρος στον επαναστατικό αναβρασμό, με χαρακτηριστική τη μαζική συμμετοχή των γυναικών, που αψηφούσαν την άγρια καταστολή, κατεβαίνοντας σταθερά στους δρόμους. Μάλιστα, στα μέσα του 2011 δημιουργήθηκε η Συλλογικότητα των Γυναικών Επαναστατών του Zabadani, που έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην οργάνωση της πρώτης γενικής απεργίας, η οποία προσπάθησε να ασκήσει οικονομική πίεση στο καθεστώς[4].

Το Zabadani απελευθερώθηκε από τους πολιτοφυλακές του Ελεύθερου Στρατού τον Ιανουάριο του 2012. Αφού οχυρώθηκε η πόλη περιμετρικά με αυτοσχέδια οδοφράγματα, ήταν η ώρα να προχωρήσει η αναδημιουργία των θεσμών και των δομών της. Ιδρύθηκε, λοιπόν, τοπικό συμβούλιο για να καλύψει το κενό εξουσίας που είχε προκύψει από την αποχώρηση του καθεστώτος, με βάση την αυτό-οργάνωση. Οι πολίτες συγκεντρώθηκαν σε κεντρικό σημείο για να εκλέξουν τα 28 μέλη που θα απάρτιζαν το συμβούλιο και να επιλέξουν πρόεδρο. Αυτή, σύμφωνα με την Al Shami, αυτή ήταν η πρώτη εμπειρία δημοκρατίας στη Συρία για δεκαετίες. Το συμβούλιο δημιούργησε κάποιες επιτροπές για μια σειρά από τομείς της καθημερινότητας, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την επίλυση συγκρούσεων μεταξύ των πολιτών και μια αντιπροσωπεία διαπραγματεύσεων με το καθεστώς.

Ο Aziz, δεν έζησε για να δει την κατάληξη αυτής της προσπάθειας. Το Zabadani πολιορκήθηκε και βομβαρδίστηκε με μανία από τη Hezbollah, ενώ, εντός των τειχών, εξτρεμιστικά τάγματα ισλαμιστών, τα οποία αύξαναν την απήχησή τους με την πάροδο του χρόνου, απέσπασαν τον έλεγχο του συμβουλίου το 2014. Τελικά, το καθεστώς ανέκτησε τον έλεγχο της πόλης τον

Απρίλιο του 2017, με τους κατοίκους να εγκαταλείπουν τα σπίτια τους. Χαρακτηριστικό, επίσης, είναι και το παράδειγμα της πόλης Daryaa, όπου και σε αυτή την περίπτωση ο Σύριος ακτιβιστής έστησε ένα τοπικό συμβούλιο μετά την απελευθέρωσή της, το οποίο, μάλιστα, οργάνωσε μια μυστική υπόγεια βιβλιοθήκη με 15.000 τίτλους, με βιβλία που βρέθηκαν σε εγκαταλελειμμένα και κατεστραμμένα σπίτια. Η Daraya θα δοκιμαστεί στη συνέχεια κι αυτή από πολιορκία, από εμπάργκο τροφίμων, χημικά αέρια, ναπάλμ και τις διαβόητες «βόμβες-βαρέλια», που χρησιμοποιούσε το καθεστώς του Bashar al-Assad.

Παρόλο που η ιδέα των συμβουλίων, με τις όποιες αδυναμίες είχε, συνεχίστηκε, όπως είδαμε, αρκετά χρόνια μετά τον θάνατο του ιδρυτή τους, όταν πλέον η επανάσταση θα αλλάξει πρόσωπο, αυτά θα απωλέσουν την αρχική τους ταυτότητα. Η κυριαρχία των εξτρεμιστών και η συστραύτευση στο πλευρό του αιμοσταγούς καθεστώτος δυνάμεων όπως η Ρωσία, το Ιράν και η Hezbollah, άλλαξαν εντελώς την παρτίδα, και πλέον ήταν αδύνατο για τα τοπικά συμβούλια να μιλήσουν εξ' ονόματος της επανάστασης ή να μπορέσουν να εκπροσωπήσουν το οτιδήποτε σε κεντρικό επίπεδο. Στη συνέχεια, όπως διαβάζουμε, προσαρτήθηκαν στο Υπουργείο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της προσωρινής κυβέρνησης[5].

Κάτι τέτοιο όμως δεν αφαιρεί τίποτα από την πλούσια σε θεωρητικό βάθος και πρακτική εφαρμογή κληρονομιά, την οποία μας άφησε ο σύντροφος Abu Kamel. Χρειάζεται να μελετήσουμε το έργο του, να ανιχνεύσουμε τα τόσα σημαντικά που έλαβαν χώρα την περίοδο εκείνη στην εξεγερμένη Συρία και να αξιολογήσουμε το τι λειτούργησε και τι όχι στη μορφή οργάνωσης που πήρε το όνομα «Τοπικά Συμβούλια». Για να μπορέσουμε να το κάνουμε αυτό θα πρέπει σε πρώτη φάση να μας ενδιαφέρει τι έχουν να πουν οι λαοί και οι τοπικές κοινωνίες και όχι να αρκούμαστε στην υπεράσπιση του ενός ή του άλλου κράτους του ενός ή του άλλου συνασπισμού κρατών στο όνομα του αντι-ιμπεριαλισμού.

Η πιο σημαντική διαπίστωση του Aziz, που αφορά το κίνημα που κινείται σε μια αντιεξουσιαστική προοπτική, είναι πως επανάσταση σημαίνει η απόσπαση από τον εχθρό μέρους ή όλου του χώρου και του χρόνου. Η εδαφικοποίηση του νέου χώρου και η επικράτηση των καινούργιων αξιών και σημασιών. Χωρίς τα παραπάνω μιλάμε για μισή επανάσταση και όπως προειδοποιούσε ο Σαιν-Ζυστ: «Όποιος κάνει τη μισή επανάσταση, σκάβει τον ίδιο τον λάκκο». Κοινωνική επανάσταση δεν είναι μόνο η νύχτα που πέφτουν τα ανάκτορα στα χέρια των επαναστατών, αλλά η συνεχής, με μεθοδικό και θεσμισμένο τρόπο οικειοποίηση των «κενών εξουσίας» που κάθε τόσο προκύπτουν. Η κατάληψη αυτών των κενών με αυτοθέσμιση και αυτοδιαχείριση διαμορφώνει νέες μορφές ζωής. Τέτοιο είναι το παράδειγμα της Ζαπατίστικης Αυτονομίας, αλλά και της Δημοκρατικής Αυτόνομης Διοίκησης της Βόρειας και της Ανατολικής Συρίας (DAANES).

Η δημοκρατική, φεμινιστική και οικολογική επανάσταση της Ροζάβα ξέσπασε ταυτόχρονα με την επανάσταση στην υπόλοιπη Συρία. Έχοντας μελετήσει σε βάθος, επεξεργαστεί, πειραματιστεί και εφαρμόσει στην πράξη ένα μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης βασισμένο στις αρχές του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού οι λαοί (Κούρδοι, Άραβες, Ασσύριοι κ.ά) της Βορειανατολικής Συρίας ήταν έτοιμοι, όταν θα έβρισκαν την ευκαιρία να ανακηρύξουν επίσημα την αυτονομία τους. Πληρώνοντας ένα τεράστιο φόρο αίματος οι μαχητές και μαχήτριες του YPG/YPJ απελευθέρωσαν εδάφη από το Daesh, συρρικνώνοντάς το και με βάση την άμεση δημοκρατία, ενάντια την προοπτική του Έθνους-Κράτους και στην

πατριαρχία, δημιούργησαν την πιο σύγχρονη αντιεξουσιαστική πρόταση, που βρίσκει εφαρμογή σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής (από το δίκαιο, την οργάνωση του στρατού, έως και τη διαχείριση του νερού) σε μια, πραγματικά τεράστια, επικράτεια.

Τα «Τοπικά Συμβούλια» και η Ροζάβα αποτελούν χειροπιαστά παραδείγματα πως υπάρχει εναλλακτική για τη συνύπαρξη των λαών, την ανεκτικότητα και τη δίκαιη συμβίωση σε ένα σημείο του χάρτη με τόσες πολλές εθνοτικές και θρησκευτικές κοινότητες. Πως η κοινωνική επανάσταση και η οργάνωση της ζωής χωρίς κράτος μπορεί να συμβεί ακόμα και μέσα από τους αγριότερους πολέμους των τελευταίων ετών. Πως υπάρχουν και τα δικά μας αντάρτικα, τα αντάρτικα της αυτό-οργάνωσης που δεν αντανακλούν μονάχα τις αντιεξουσιαστικές ιδέες, αλλά τις εμπλουτίζουν με νέο περιεχόμενο, επεκτείνοντάς τες.

[1] *Omar Aziz, A Discussion Paper on Local Councils* (2011),
<https://theanarchistlibrary.org/library/omar-aziz-a-discussion-paper-on-local-councils-in-syria>

[2] *Budour Hassan, Radical Lives: Omar Aziz* (2015),
<https://novaramedia.com/2015/02/23/radical-lives-omar-aziz/>

[3] *Agnes Favier, Local Governance Dynamics in Opposition-Controlled Areas in Syria* (2016)
<https://isqatannizam.wordpress.com/2016/07/09/local-governance-dynamics-in-opposition-controlled-areas-in-syria/>

[4] *Leila Al Shami, The Legacy of Omar Aziz Building autonomous, self-governing communes in Syria* (2017),
<https://www.fifthestate.org/archive/397-winter-2017/the-legacy-of-omar-aziz/>

[5] *Walid Daou, The Experience of Local Councils in the Syrian Revolution* (2018),

https://libcom.org/article/experience-local-councils-syrian-revolution#footnote3_j434ali